

მე-14 განყოფილება
ინვესტიციები მეკავშირე
საწარმოებში

განსახილველი საკითხები

- მეკავშირე საწარმოს განმარტება
- შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა
- ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა
- განმარტებითი შენიშვნები
- შედარება სრულ ფასს-თან

მეკავშირე საწარმოს განმარტება

- მეკავშირე საწარმო - საწარმო რომელზეც ინვესტორს გააჩნია მნიშვნელოვანი გავლენა და, ამავე დროს, იგი არ არის არც შვილობილი საწარმო და არც წილი ერთობლივ საქმიანობაში.
- მნიშვნელოვანი გავლენა - ნიშნავს ინვესტორის მიერ ინვესტირებული საწარმოს ფინანსური და სამეურნეო პოლიტიკის გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის უფლებამოსილებას.
- თუ ინვესტორს ინვესტირებულ საწარმოში პირდაპირ ან არაპირდაპირ ეკუთვნის ხმის უფლების 20%-დან 50%-მდე, მაშინ მიიჩნევა, რომ ინვესტორს გააჩნია მნიშვნელოვანი გავლენა (თუკი არ არსებობს სარწმუნო მტკიცებულებები იმისა, რომ ეს არ შეესაბამება სინამდვილეს).

მეკავშირე საწარმოს განმარტება

მნიშვნელოვანი გავლენის არსებობა, როგორც წესი, დასტურდება ერთი ან რამდენიმე შემდეგი ფაქტით:

- ა) წარმომადგენლის ყოლა ინვესტირებული საწარმოს დირექტორთა საბჭოში ან სხვა ანალოგიურ მმართველობით ორგანოში;
- ბ) მონაწილეობის მიღება პოლიტიკის განსაზღვრის პროცესში, დივიდენდებისა და სხვა განაწილებების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში;
- გ) საწარმოსა და ინვესტირებულ საწარმოს შორის განხორციელებული არსებითი ოპერაციებით;
- დ) მმართველი პერსონალის ურთიერთგაცვლით; ან
- ე) მნიშვნელოვანი ტექნიკური ინფორმაციის მოწოდებით

შეფასება – სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მეკავშირე საწარმოში განხორციელებული ყველა ინვესტიცია უნდა აღრიცხოს შემდეგი მეთოდებიდან ერთ-ერთის მიხედვით:

- თვითღირებულების მოდელი (თუმცა, თუ არსებობს ამ ინვესტიციის საჯაროკოტირებული ფასი, გამოიყენება რეალური ღირებულების მოდელი)
- წილობრივი მეთოდი
- რეალური ღირებულების მოდელი (თუმცა, იმ ინვესტიციების შესაფასებლად, რომელთა რეალური ღირებულების საიმედოდ შეფასება შეუძლებელია მიზანშეუწონელი დანახარჯების, ან ძალისხმევის გარეშე, გამოიყენება თვითღირებულების მოდელი).

თვითღირებულების მოდელი

ინვესტორი აფასებს ინვესტიციას მეკავშირე საწარმოებში დაგროვილი გაუფასურების ზარალით შემცირებული თვითღირებულებით:

- გაუფასურების ტესტირება უნდა შესრულდეს 27-ე განყოფილების - „აქტივების გაუფასურება“ შესაბამისად
- მიღებული შემოსულობა - მოგების განაწილება უნდა აღიარდეს, როგორც შემოსავალი იმის მიუხედავად, ეს განაწილება მიღებულია გაუნაწილებელი მოგებიდან, რომელიც წარმოიქმნა ინვესტიციის შეძენის თარიღამდე, თუ ინვესტიციის შეძენის თარიღის შემდგომ.

რეალური ღირებულების მოდელი

- თავდაპირველი აღიარება: ინვესტორი აფასებს ინვესტიციას მეკავშირე საწარმოში გარიგების ფასით:
  - გარიგების ფასი არ შეიცავს გარიგების დანახარჯებს
- შემდგომ პერიოდებში (ყოველი საანგარიშგებო თარიღისთვის) ინვესტიცია უნდა შეფასდეს მისი რეალური ღირებულებით:
  - გამოიყენეთ პუნქტების 11.27–11.32 მითითებები
  - რეალური ღირებულების ცვლილება უნდა აღიარდეს მოგებაში არ ზარალში
- გამოიყენეთ თვითღირებულების მოდელი იმ ინვესტიციებისთვის, რომელთა რეალური ღირებულების საიმედოდ შეფასებაც შეუძლებელია მიზანშეუწონელი დანახარჯების, ან ძალისხმევის გარეშე.

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 1(9). 20X1 წლის 1 იანვარს საწარმო A-მ 100,000ფე-დ შეიძინა ჩვეულებრივი აქციების 30%, რომელსაც გააჩნია ხმის უფლებები საწარმო B-ს აქციონერების საერთო კრებაზე. 20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის, საწარმო B-მ აღიარა 400,000ფე-ის ოდენობის მოგება.

20X1 წლის 30 იანვარს, საწარმო B-მ გამოაცხადა და გადაიხადა 150,000ფე-ის ოდენობის დივიდენდები. 20X1 წლის 31 დეკემბერს საწარმო A აფასებს, რომ საწარმო B-ს ინვესტიციის რეალური ღირებულება 425,000ფე-ია. თუმცა, საწარმო B-ს კოტირებული ფასი არ ქვეყნდება.

როგორ აისახება ინვესტიცია თვითღირებულების და რეალური ღირებულების მოდელის გამოყენებით?

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

13

მაგ 1(9). (გაგრძელება)

თვითღირებულების მოდელი

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- დივიდენდის შემოსავალი 45,000ფე-ის ოდენობით (30% × 150,000ფე საწარმო B-ს მიერ გამოცხადებული დივიდენდი).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიციები საწარმო B-ში (მეკავშირე საწარმო) 300,000ფე-ის ოდენობით (თვითღირებულება).
- ასევე უნდა განიხილოს, არსებობს თუ არა რაიმე ნიშანი ინვესტიციების გაუფასურების შესახებ და თუ არსებობს, ჩაატაროს გაუფასურების ტესტი 27-ე გაყოფილების მიხედვით.

დავუშვათ, რომ გაყიდვის დანახარჯი უდრის ნულს, ასეთ შემთხვევაში არ იარსებებს გაუფასურების ზარალი, რადგან ინვესტიციის რეალური ღირებულება (425,000ფე) აღემატება საბალანსო ღირებულებას (300,000ფე).

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 1(9). (გაგრძელება)

რეალური ღირებულების მოდელი

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- დივიდენდის შემოსავალი 45,000ფე-ის ოდენობით ($30\% \times 150,000$ ფე საწარმო B-ს მიერ გამოცხადებული დივიდენდი);
- საწარმო B-ში ინვესტიციების რეალური ღირებულების ზრდა 125,000ფე-ის ოდენობით (425,000ფე 20X1 წლის 31 დეკემბრის რეალურ ღირებულებას გამოკლებული 300,000ფე 20X1 წლის 1 იანვრის საბალანსო ღირებულება).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიცია საწარმო B-ში (მეკავშირე საწარმო) წარადგინოს 425,000ფე-ის ოდენობის რეალური ღირებულებით.

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 2(11). ფაქტები იგივეა, რაც 1-ელ მაგალითში. თუმცა, ამ მაგალითში, საწარმო B-სთვის გამოქვეყნებული კოტირებული ფასი არის 425,000ფე.

თვითღირებულების მოდელი

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- დივიდენდის შემოსავალი 45,000ფე-ის ოდენობით ($30\% \times 150,000$ ფე საწარმო B-ს მიერ გამოცხადებული დივიდენდი);
- საწარმო B-ში ინვესტიციების რეალური ღირებულების ზრდა 125,000ფე-ის ოდენობით (425,000ფე 20X1 წლის 31 დეკემბრის რეალურ ღირებულებას გამოკლებული 300,000ფე 20X1 წლის 1 იანვრის საბალანსო ღირებულება).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიცია საწარმო B-ში (მეკავშირე საწარმო) წარადგინოს 425,000ფე-ის ოდენობის რეალური ღირებულებით.

მიუხედავად იმისა, რომ საწარმო A-მ აირჩია თვითღირებულების მოდელი, საწარმო B-ში ინვესტიციების აღსარიცხად ის იყენებს რეალური ღირებულების მოდელს, რადგან არსებობს საწარმო B-ს გამოქვეყნებული კოტირებული ფასი.

წილობრივი მეთოდი

- ინვესტიციის თავდაპირველი აღიარება: ინვესტორი აფასებს ინვესტიციას მეკავშირე საწარმოებში გარიგების ფასით და მასზე დამატებული გარიგების დანახარჯებით.
- შემდგომში საბალანსო ღირებულება კორექტირდება, რათა ასახოს:
  - ინვესტორის წილი მოგება ან ზარალში და მეკავშირე საწარმოების სხვა სრული შემოსავლებში
  - განაწილებები და ინვესტიციის საბალანსო ღირებულების სხვა კორექტირებები.

წილობრივი მეთოდი - რთული საკითხები

- პოტენციური ხმის უფლება
- წარმოსახვითი გუდვილი
- გაუფასურება
- ინვესტორის გარიგებები მეკავშირე საწარმოებთან
- მეკავშირე საწარმოების ფინანსური ანგარიშგებების თარიღი
- მეკავშირე საწარმოების სააღრიცხვო პოლიტიკა
- ზარალის მეთობა ინვესტიციაზე.

- ინვესტორმა წილობრივი მეთოდის გამოყენება უნდა შეაჩეროს, როდესაც შეწყდება მნიშვნელოვანი გავლენა:
  - თუ მეკავშირე საწარმო გახდება შვილობილი საწარმო ან ერთობლივი საქმიანობა: უნდა მოხდეს ადრინდელი წილის გადაფასება მის რეალურ ღირებულებამდე და მოგებაში ან ზარალში აღიარდეს ამ შეფასების შედეგად წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი
  - თუ დაიკარგა მნიშვნელოვანი გავლენა ინვესტიციის მთლიანად ან ნაწილობრივი გასხვისების შედეგად: უნდა შეწყდეს ამ მეკავშირე საწარმოს აღიარება და მოგებაში ან ზარალში უნდა აღიარდეს სხვაობა:
    - (i) მიღებულ შემოსულობას + ნარჩენი წილის რეალურ ღირებულებასა (ე.ი. გადაფასება) და
    - (ii) საბალანსო ღირებულებას შორის, როცა იკარგება მნიშვნელოვანი გავლენა
    - (iii) დარჩენილი წილი კი აღრიცხოს მე-11 და მე-12 განყოფილების მიხედვით
  - თუ მნიშვნელოვანი გავლენა დაიკარგა ინვესტიციის ნაწილის გაყიდვის გარეშე, ინვესტიციის საბალანსო ღირებულება ამ თარიღისთვის უნდა მიიჩნეოდეს, როგორც ახალი თვითღირებულება მე-11 და მე-12 განყოფილებების მიხედვით (ე.ი. არ უნდა გადაფასდეს)

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 3(9). 20X1 წლის 1 იანვარს საწარმო A-მ 100,000ფე-დ შეიძინა ჩვეულებრივი აქციების 30%, რომელსაც გააჩნია ხმის უფლებები საწარმო B-ს აქციონერების საერთო კრებაზე. 20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის, საწარმო B-მ აღიარა 400,000ფე-ის ოდენობის მოგება.

20X1 წლის 30 იანვარს, საწარმო B-მ გამოაცხადა და გადაიხადა 150,000ფე-ის ოდენობის დივიდენდები. 20X1 წლის 31 დეკემბერს საწარმო A აფასებს, რომ საწარმო B-ს ინვესტიციის რეალური ღირებულება 425,000ფე-ია. თუმცა, საწარმო B-ს კოტირებული ფასი არ ქვეყნდება.

როგორ აისახება ინვესტიცია წილობრივი მეთოდის გამოყენებით?

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

20

მაგ 3(9). (გაგრძელება)

წილობრივი მეთოდი

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა

აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- შემოსავალი მეკავშირე საწარმოდან 120,000ფე-ის ოდენობით ($30\% \times 400,000$ ფე საწარმო B-ს მოგება წლის განმავლობაში).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიციები საწარმო B-ში (მეკავშირე საწარმო) 375,000ფე-ად (300,000ფე თვითღირებულება + 120,000ფე შემოსავლების წილი - 45,000 დივიდენდი).
- ასევე უნდა განიხილოს, არსებობს თუ არა რაიმე ნიშანი ინვესტიციების გაუფასურების შესახებ და თუ არსებობს, ჩაატაროს გაუფასურების ტესტი 27-ე გაყოფილების მიხედვით.
დავუშვათ გაყიდვის დანახარჯი ნულია, ასეთ შემთხვევაში არ იარსებებს გაუფასურების ზარალი, რადგან ინვესტიციის გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებული რეალური ღირებულება (425,000ფე) აღემატება საბალანსო ღირებულებას (375,000ფე).

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 4(17). 20X1 წლის 1 იანვარს საწარმო A-მ 100,000ფე-დ შეიძინა ჩვეულებრივი აქციების 25%, რომელსაც გააჩნია ხმის უფლებები საწარმო B-ს აქციონერების საერთო კრებაზე.

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის, საწარმო B-მ აღიარა 600,000ფე-ის ოდენობის ზარალი. საწარმო A-ს არ გააჩნია კონსტრუქციული ან იურიდიული მოვალეობა მეკავშირე საწარმოს წინაშე და არ განუხორციელებია გადახდები მის ნაცვლად.

საწარმო B-მ აღიარა 800,000ფე-ის ოდენობის მოგება 20X2 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის.

საწარმო B-ს კოტირებული ფასი არ ქვეყნდება.

როგორ აისახება ინვესტიცია წილობრივი მეთოდის გამოყენებით?

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 4(17). (გაგრძელება)

20X1 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- მეკავშირე საწარმოდან 100,000ფე-ის ოდენობის ზარალი ($25\% \times 600,000$ ფე საწარმო B-ს ზარალი წლის განმავლობაში = 150,000ფე. თუმცა, საწარმო ზღუდავს ზარალის აღიარებას მეკავშირე საწარმოში გახორციელებულ, 100,000ფე-ის ოდენობამდე).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიცია მეკავშირე საწარმოში (საწარმო B) 0ფე-ის ოდენობით (გამოთვლა: 100,000ფე თვითღირებულებას გამოკლებული 100,000ფე ზარალის წილი).

მაგალითი - შეფასება - სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევა

მაგ 4(17). (გაგრძელება)

20X2 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის საწარმო A-მ უნდა აღიაროს/წარადგინოს:

მოგებაში ან ზარალში:

- 150,000ფე, როგორც მეკავშირე საწარმოს შემოსავალში თავისი წილი ($25\% \times 800,000$ ფე საწარმო B-ს მოგება წლის განმავლობაში = 200,000ფე მეკავშირე საწარმოს მოგების წილი. 200,000ფე მეკავშირე საწარმოში მოგების წილი - 50,000ფე 20X1 წლის აუღიარებელი ზარალი).

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში:

- თავისი ინვესტიცია მეკავშირე საწარმოში (საწარმო B) შეათასოს 150,000ფე-ის ოდენობით (100,000ფე თვითღირებულება - 100,000ფე 20X1 წელს აღიარებული ზარალის წილი + 150,000ფე 20X2 წელს აღიარებული მოგების წილი).

ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა

24

- მეკავშირე საწარმოში განხორციელებულ ინვესტიციას ინვესტორმა უნდა მიანიჭოს გრძელვადიანი აქტივების კლასიფიკაცია.

საწარმომ უნდა გაამჟღავნოს შემდეგი ინფორმაცია:

- გამოყენებული სააღრიცხვო პოლიტიკა;
- ინვესტიციების საბალანსო ღირებულება; და
- წილობრივი მეთოდით აღრიცხული ინვესტიციებისათვის:
  - რეალური ღირებულება, თუ არსებობს კოტირებული ფასები.
  - თავისი წილი მეკავშირე საწარმოების მოგებაში ან ზარალში და შეწყვეტილ ოპერაციებში.
- თვითღირებულების მოდელით აღრიცხული ინვესტიციებისათვის:
  - შემოსავლად აღიარებული დივიდენდები და სხვა სახის განაწილებები.
- რეალური ღირებულების მოდელით აღრიცხული ინვესტიციებისათვის:
  - ინფორმაცია 11.41–11.44 პუნქტების მიხედვით.
  - თუ იყენებს მიზანშეუწონელი დანახარჯების, ან ძალისხმევით განპირობებულ გამონაკლის, უნდა გაამჟღავნოს თავად ეს ფაქტი, მიზეზები და თვითღირებულების მოდელით აღრიცხული ინვესტიციების საბალანსო ღირებულებები.

- უფრო ადვილი ენით არის გადმოცემული, მოიცავს ნაკლებ მითითებებს აღრიცხვის პრინციპების გამოსაყენებლად.
- მსს ფასს-ით ინვესტიციები მეკავშირე საწარმოებში აღრიცხება თვითღირებულების მოდელით, რეალური ღირებულების მოდელით ან წილობრივი მეთოდით. სრული ფასს-ით ინვესტიციები მეკავშირე საწარმოებში აღრიცხება წილობრივი მეთოდით.
- განსხვავებები წილობრივ მეთოდში:
  - სრული ფასს ითხოვს რომ ფინანსური ანგარიშგების თარიღებს შორის სხვაობა 3 თვეზე მეტი არ იყოს. მსს ფასს-ში 3 თვიანი შეზღუდვა არ არსებობს.
  - თუ მნიშვნელოვანი გავლენა დაიკარგა ინვესტიციის ნაწილის გაყიდვის გარეშე, მსს ფასს ამ თარიღისთვის ინვესტიციის საბალანსო ღირებულებას მიიჩნევს ახალი ფინანსური აქტივის თვითღირებულებად (ე.ი. არ გადაფასდება). სრული ფასს ითხოვს შენარჩუნებული ინვესტიციის რეალურ ღირებულებამდე გადაფასებას.